کاریگەرییەکانی لێدانی منداڵ لە لایەن دایك و باوکانەوە..

نووسین:- ابراهیم موحەمەد (ئەبڕاهام لەقایی)

- لێدانی منداڵ لەلایەن دایکان و باوکانەوە یاخود هەر ئەندامێکی دیکەی خێزانەوە یەکێکە لە خراپترین ڕەفتارەکان لەڕووی تەندروستی دەروونی و کۆمەڵایەتییەوە، چونکە کاریگەری خراپی دەبێت لەسەر داهاتووی منداڵەکە و کەسایەتی ڕاستەقینەی خۆی ون دەکات وەك منداڵێك لە تەمەنی مناڵیی و لە داهاتوشدا (بەڕێژەیەکی ناجێگیر).

بەگوێرەی توێژینەوە زانستی و دەروونییەکان لێدانی منداڵ زیانی خراپی هەیە، پسپۆڕانی بواری دەروونناسیش جەخت لە مەترسییەکانی دەکەنەوە و هۆشداری دەدەن لە لێدانی منداڵ لەلایەن خێزانەکانیانەوە.
بەگوێرەی توێژینەوەکان لە جیهاندا، زۆرینەی منداڵان لە جیهاندا لەلایەن باوک بە پلەی یەکەم و دایک بە پلەی دووەم ڕووبەڕووی توندوتیژی دەبنەوە بەهۆی توڕەییانەوە، ئەگەر تاکو ئێستا لێدانت بەکارهێناوە بۆ منداڵەکەت، ئەوا پێشنیاز ئەکەم لەمەودوا ڕێگایی گونجاوی تر بەکاربهێنیت چونکە لێدان لە مناڵ دەبێتەوە هۆی:

1-لێدان دەبێتە هۆی دروستکردنی کەسایەتییەکی خراپ و توند ڕەفتار لە تەمەنی منداڵییەتی و لە داهاتووشدا، چونکە وادەکات منداڵ ڕقی لەو کەسە بێتەوە کە توندوتیژە بەرامبەری، ئەمەش کاریگەری نەرێنی دروست دەکات لەسەر دەروونی، لەهەمان کاتیشدا بێ ڕێزی دەکات بەرامبەر خێزانەکەی بەتایبەت ئەو کەسەی لێیداوە و خۆشەویستی بۆی لەدەستدەدات.

2-زاناکان جەخت لەوە دەکەنەوە کە توندوتیژی بەرامبەر منداڵ، کاریگەری گەورەی لەسەر مێشک و ژیری منداڵ و جەستەی هەیە، چونکە دەبێتە هۆی لاوازبوونی کەسایەتی مناڵەکە بەجۆرێک ڕەنگە بە ئاسانی لەلایەن چواردەورەوە بقۆزرێتەوە بۆ کارپێکردنی هەموو کارێک،

لەھەمانکاتـــدا خۆی بەکەم دەزانێـــت لەنـــاو ھاوەڵەکانیـــدا و پەیوەندییەکانی خراپ دەبێت.

3- پێشبینی دەکرێ کاتێك گەورە دەبێتن ئەوا کەسایەتییەکی داخراو و ڕقاوی لێ دروستبێت و نەتوانێت لەگەڵ چواردەوریدا خۆی بگونجێنێت، بەردەوام توڕەیە.

4- لێدان دەبێتە ھۆی ئەوەی منداڵ لێک تێگەیشتنی نەبێت بەرامبەر خێزانەکەی، ھەمیشە ھەست بە زوڵم دەکات و خۆشەویستی بۆ کەسەکانی نامێنێت و کاریگەری لەسەر گەشەکردنی دروست دەبێت لەڕووی ئەقڵی و جەستەییەوە.

5- بەھۆی لێدانەوە منداڵ بڕوا و متمانەی بە خۆی نامێنێت و ھەمیشە لەھەموو کارێکدا شەرم دەکات و ناتوانێت زاڵبێت بەسەر مامەڵەی لەگەڵ کەسانی دیکە.

6- لێـــدان دەبێتە ھۆکـــارێک بۆ دروســـتکردنی ھەســـتی ڕق و تـــوڕەیی و تۆڵەسەندنەوە.

ھەر بۆیە پێشنیاز ئەکەم و بە گرینگی ئەزانم کە بەھەموو شێوەیەك واز لە توندتیژی بھێـــنن بەرامبەر بە منـــداڵەکان، چـــونکە زۆربەی توێژینەوە زانستییە دەروونییەکان لەگەڵ لێداندا نین بە پڕۆسەی فێرکردن و پەروەردەکردنی مناڵ بە شێوەیەکی گشتی لەگەڵ ئەوەدان کە کاریگەری زۆر خراپی ھەیە بە لایەنی دەروونی و تەندروستی مناڵەکە، لەھەمان کاتیشدا بەمەترسیەکی گەورە لە قەڵەم دەدرێت بۆ داھاتووی تاکەکە.
ھەمیشە بەکارھێنانی قسەی خۆش و ئەرێنی و گفتوگۆی گونجاو، ھاوکات ڕەفتاری نەرمونیان باشترین ھەنگاوە بۆ دروستکردنی مناڵێکی ئارام و دەرووندروست و تەندروست، سەرئەنجام نەوەیەکی باش.

بەشێك لە سەرچاوە زانستییەکان بۆ پاڵپشتیکردنی بابەتەکەم:

-1
https://aifs.gov.au/resources/short-articles/what-does-evidence-tell-us-about-physical-punishment-children#:~:text=Other%20studies%20and%20reviews%20have,negatively%20affect%20their%20brain%20development.&text=In%20additio

n%2C%20physical%20discipline%20can%20quickly%20and%20unintentionally%20escalate%20to%20abuse.&text=The%20adverse%20impacts%20from%20physical%20punishment%20from%20childhood%20may%20last%.20into%20adulthood

-2
https://www.developmentalscience.com/blog/2022/2/10/hitting-children-leads-to-trauma-not-better-behavior

-3
https://www.winchester.ac.uk/news-and-events/press-centre/media-articles/smacking-children-what-the-research-says.php

-4
https://www.msd.govt.nz/about-msd-and-our-work/publications-resources/journals-and-magazines/social-policy-journal/spj27/the-state-of-research-on-effects-of-physical-punishment-27-pages114-127.html

https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8612122/-5
What does the evidence tell us about physical punishment of children?
This short article describes the effects of physical punishment on